

A kántortanítók korától a XXI. századig **Biatorbágy közművelődési és közgyűjteményi** **konceptiója**

I. Bevezető, alapvető célmeghatározás

Egy-egy település lakosságának közérzetét a gazdasági mutatók mellett az is jelentős mértékben meghatározza, hogy milyen a kulturális élet és a művelődés színvonala. Mennyire fejlett és szervezett a helyi társadalom, és hogy a jövő tervezése milyen mértékben támaszkodik az elődök eredményeire, hagyományaira. A kultúra egyetemes, nemzeti értékeinek közvetítése, ápolása, a helyi tudás megismertetése, gazdagítása a közművelődés elsődleges feladata. Biatorbágyon közművelődési tevékenységünk segítésének, szervezésének és támogatásának egyik alapvető célja, hogy általa ismertté váljanak, megőrződjenek, és mindennapi életünkbe beépüljenek a község múltjának értékei, hagyományai. A másik alapvető cél a jelen sokrétű művelődési igényeinek feltárása, életre keltése, és ezen keresztül a helyi közösségek ápolása, fejlesztése. Fontos, hogy minden korosztály, minden réteg megtalálja a saját igényeinek megfelelő művelődési formákat. Biatorbágyon akkor válik valóban színessé, sokféle pozitív értéket felmutatóvá, szervezetté a közösségi-művelődési élet, ha az a múltból táplálkozik, a jelent gazdagítja és a jövőt készíti elő.

II. Biatorbágy közművelődésének története

Biatorbágy közművelődése sokféle forrásból, sokrétű hagyományból, gazdag múltbéli tapasztalatokból táplálkozhat. Az elmúlt 800 év, a többféle társadalmi csoport és nemzetiség együttélése sokszínű, szerteágazó közösségi műveltséget hozott létre. Biatorbágy jelenlegi népességét alapvetően a biai református magyar, a biai, torbágyi katolikus német nemzetiségű kis- és középparasztság, nagygazdák, a vegyes származású uradalmi munkások, a betelepülő székelység leszármazottai, valamint az elmúlt évtizedekben, években hozzánk költözők alkotják. Mindez sokféle közösséget, kulturális igényt és jelenséget jelent, melyekre intézményeink működtetésekor, közművelődési koncepciónk készítésekor tekintettel kell lennünk. Az alábbiakban a teljesség igénye nélkül foglaljuk össze Biatorbágy közművelődésének rövid történetét.

1. A kántortanítók kora

A különféle történelmi források, műemlékeink azt mutatják, hogy Bia és Torbágy a középkorban virágzó települések voltak. A török hódoltság kezdetén

viszont mindkét község elnéptelenedett. Bia a XVII. század elején települt újjá református magyar jobbágyokkal. Torbágyra 1690-1700 táján érkeztek földműves családok a délnémet tartományokból. A megtelepedés nehéz volt, ám az életviszonyok a következő évtizedekben mindkét településen javultak. Az idők folyamán a Biát és Torbágyot meghatározó népcsoportok némileg keveredtek egymással.

Ezen időszakokban, de a XIX. században, valamint a XX. század első felében is Torbágyon és Bián a közművelődést elsődlegesen a földműveléssel, a családdal, a vallásgyakorlással kapcsolatos közösségi hagyományok jelentették. Az élet nagy fordulóival, a születéssel, a házasságkötéssel, a halállal kapcsolatos, az évszakok változását, a mezőgazdasági munkákat és az egyházi ünnepeket követő jeles napokkal összefüggő kifinomult szokásrendszerrel az utódok elbeszéléseiből, a néprajzi gyűjtésekből van tudomásunk. Kedvelt alkalmak voltak a szintén időszakokhoz, közösségekhez kapcsolódó, némelykor szinte hetente ismétlődő bálók. A tél végi farsanggal, a nyári-őszi betakarításokkal, névnapokkal, búcsúkkal, egyéb ünnepekkel összefüggő vigasságok kulturális életünkben ma is jelen vannak.

A műveltség közvetítésének a XVIII-XIX. században két legfontosabb színtere volt a templom és az egyházi fenntartású iskola. Jelentős szerepet töltek be ekkoriban mindkét faluban az iskolamesterek, kántortanítók, de később is gyakran kötődött a kulturális élet a pedagógusokhoz. A Biára betelepülő református vallású magyar népességet már kezdettől fogva iskolamesterek oktatták betűvetésre és gazdasági ismeretekre. A németiséget kísérő kántortanítók sokoldalú tevékenységéről Adam Sager kéziratosa imakönyve kapcsán is értesülhettünk. Az iskolákban a betűvetés, az olvasás és a számtan elsajátítása mellett a hétköznapiakhoz nélkülözhetetlen tárgyi ismereteket, az ősök hitét, vallását oktatták, és e szellemben nevelték is a gyermekeket. De a tanítók a falu közössége felé gyakran a kántor, a harangozó és a templomszolga szerepét is betöltötték. Olykor istentiszteleteket, igeliturgiákat is tartottak, és a hívekkel együtt gyakorolták az éneklést.

2. Bia a második világháborúig

Bia közművelődésének második világháborúig tartó történetében a legtöbb ismerettel a különféle zenekarokról rendelkezünk. Az 1870-es években Bär János alapított egyet, ami öt-hat évig működött. 1892-ben Schiffman Pál kezdeményezte egy újabb zenekar megalapítását, amit egy ideig ő vezetett, majd Szabó György, és Czipri János. Ez a zenekar az 1920-as években felbomlott, néhány tag a 30-as, 40-es években Öregzenekarként játszott tovább.

Dévay Gyula kántortanító, igazgató a húszas évek vége felé költözött községünkbe. A mai Karikó János Könyvtár épületében lévő katolikus

népiskolában a tehetséges gyermekek számára hangszeres zenét is tanított. Alapított fúvós- és vonószzenekart, leventezenekart. Munkássága máig hat, neveltjeiből van, aki ma is muzsikál még. A katolikus iskolában próbált szombatonként a Dévay-féle fúvószenekar - vagy másképpen: Nagy-, vagy Tűzoltózenekar, - repertoárjukban polkák, keringők, indulók, vallási énekek is szerepeltek, 1942-ig működtek. Dévay tanítványai alkották a 30-as, 40-es években az úgynevezett Kiszenekart. E zenekar a Magyar Rádióban is fellépett. (1936-ban a Dévay Gyula vezetett Római Katolikus Dalárdával is hangfelvételt készítettek.)

Önálló színpoltot jelent a biai zenekarok történetében a Torbágyról 1926-ban idenősült Váradi József, aki zenekari mellett kuplékat, dalos paródiákat, humoros verseket is írt, és a vásári képmutogatók nyomában Borodics Lajos festett vásznai segítségével kerekített előadásokat. Az örökzöldek mellett az új slágerekkel aratott gyakran sikert a faluban az Andrész Antal vezette Debri-zenekar. A háború előtti évektől Váradi József előbb id. Kreisz Péterrel, majd fiával, Kreisz Jánossal is együtt muzsikált, ők voltak a Váradi-Kreisz-zenekar. A zenészek a bálók mellett lakodalmakban, disznótorban, névnapokon, szőlőhegyi pincékben is játszottak. A mulatságok kedvelt helyszínei voltak az iparosok által látogatott Szeitz-féle, a katolikusok által kedvelt Lipka-féle, és a reformátusokat vendégül látó Magyar (Mészáros)-féle kocsmák.

Bián a második világháború előtt férfikórusokból is három volt, ezek szinte versenyeztek az ünnepeken való részvételért. Dévay Gyula alapította a Római Katolikus Dalárdát. Id. Varga István, a református iskolában 1918 óta tanító, majd rektorként tevékenykedő pedagógus hozta létre a Biai Dalkört, mely később a Biai Református Dalkör nevet vette fel. Emellett az Iparoskör is működtetett dalárdát.

A színelőadások iránti érdeklődést már a múlt században is mutatta - mint ahogy arról a Buda és Vidéke című lap több mint egy évszázada tudósított, - hogy „1836-ban Bia község közönsége a Pesti magyar Színház építésére 15 firtot ajánlott és fizetett”. A népszínművek előadása a faluban a 20-as, 30-as években is megszokott volt. Dévay Gyula színjátszókört alapított, színdarabokat tanított, amiket a környező községekben is előadtak a fiatalok. Id. Varga István is szervezett színjátszó csoportot, a művekben szereplő énekszámokat maga kísérte harmóniumon. Az emlékezések szerint 1921-től a „Sárga csikót”, a „Falu rosszát”, és az „Utolsó kenetet” a Magyar kocsmában adták elő a fiatalok.

Említésre méltók még az iskolán kívüli művelődés különböző formái. Id. Varga István kosárfonást, kefekötést tanított, a lányokat varrásra okította. A mai Deák Ferenc utcában faiskolát létesített, ahol a fiúk gyakorlati oktatása folyt, a haszon befolyt a község költségvetésébe. Iparos tanonciskolát szervezett, ahol többek között a műszaki rajzot tanította. Emlékezetesek voltak Dévay Gyula Szeitz-kocsmában és a hozzá kapcsolódó moziban szervezett kultúrestjei. Itt rendszeresen felléptek az iskolások, szavaltak és énekeltek. Steer doktor tartott orvosi tanácsadást. Némelykor filmeket vetítettek távoli országokról, amiket az igazgató úr kommentált. A moziban egyébként Jávor Pál, Páger Antal, Karády Katalin filmjeit is játszották.

A Szent Anna utcában lánykör (KALÁSZ) működött, Sárközi tanító felesége a kézimunkázást oktatta, Schnaider néni pedig főzőtanfolyamot vezetett. A biai katolikus egyházközség kebelében a hitbuzgalmi egyesületek (Oltáregylet, Rózsafüzér Társulat) mellett működtek a férfiak (Egyházközségi Munkás Szakosztályok - EMSZO), és a nők (Katolikus Agrárfjúsági Leányszövetség - KALÁSZ) kulturális szervezetei. Az egyik legrégebbi, 1877-ben alakult, majd 1881-től önálló helyiségben működő művelődési egyesület a kezdetben Karikó János népköltő vezette Biai Olvasó Népkör volt, amely a mai könyvtár őseinek is tekinthető.

3. Torbágy a második világháborúig

A húszas évek derekán két zenekar alakult Torbágyon. Az egyik, úgynevezett „öreg” fúvószenekar vezetője Reichardt Ferenc volt, aki a BESZKÁRT-zenekar tagjaként nyerte el kiképzését. A másik fúvóegyüttest, a „fiatalt” a katonazenész főtörzsőrmester, Theiss Sebestyén vezette. Mindkét zenekar részt vett a temetéseken, körmeneteken, bálokon, táncmulatságokon, többek között az iharosi sporttelepnél is. Hozzájuk fűződik a kitelepítésre ítélt lakosság megrendítő búcsúztatása is. A 30-as években a Szudits-Amort, és a Bechtold-Oszfolk zenekarok is működtek. A Bechtold-fivérek mint harmónika-duó is felléptek. A szórakozás helyszíne a három falubeli vendéglő volt. Az egyikben az értelmiség poharazott, a másikban az iparosok, a harmadikban a parasztság. A torbágyi Steer József volt az első, aki az iharosi völgyben kibérelte a vadászházat, és vendéglőt nyitott. Hétfévenként sátort és fabódét állítottak Ohmüllner és Steiner kocsmárosok és Gede-vendéglősnek is telephelye volt. Némelykor három-négy zenekar csalogatta egyszerre a kocsmaiba az Iharosban az embereket, gyakran cigányzene is szólt. Vasárnaponként a mostani sporttelephez vezető úton hömpölygött a tömeg.

Az énekkarok közül a harmincas években még működő Torbágyi Nemzeti Ifjúsági Önképzőkör férfikaráról tudunk, mely Úrnapi körmeneteken szerepelt, máskor Passiókat énekelt. A hitbuzgalmi Oltáregylet mellett működött a Szent Ágnes Leánykör női kara, mely a háború kitörésével megfogyatkozott férfikórus még énekelni vágyó tagjaival 1940-től vegyeskórust alakított. Ezekben az időkben Torbágyon - részben Fedák József tanár és igazgató közreműködésének köszönhetően - se szeri, se száma nem volt az évenként előadott színműveknek. Fedák József rendezésében került színpadra a „Vén bakancsos fia és a huszár” című színdarab is. A rendezők között szerepelt Koppány (Knies) Tibor tanító is. Színjátszó kör működött a Fedák József vezette - 1924-ben alakult - Ifjúsági Levente Egyesület keretében, aminek szerepe volt a bálokkal, mérkőzésekkel és a táncmulatságokkal együtt a rendkívül széleskörű sporttevékenység anyagi fedezetének megteremtésében. A leventék feladat volt idővel a községi ünnepségek rendezése. Vallásos színpadi előadásokat adott elő az Ifjúsági Önképzőkör, és a Szent Ágnes Leánykör is.

Fedák József nevéhez fűződik az iskolán kívüli népművelés bevezetése is, melyben számos tanártársa közreműködött. A téli hónapokban hetenként egyszer az Ohmüllner-vendéglő nagytermében egy-másfél órás állóképes

diavetítést tartott, melynek során ismertette hazánk történelmi-földrajzi nevezetességeit. A gyermekeket sokszor szüleik is elkísérték.

4. A háború utáni évtizedek a rendszerváltásig

Amint a háború előtti évtizedekről, úgy az azt követőkről is a közművelődés története szempontjából töredékes képpel rendelkezünk. A teljesség igénye nélkül idézünk fel most néhány jellemző részletet.

A háború után Bián az elsők, akik a Holczer-kocsmában zenélni kezdenek, a Váradi-Kreis (később: Kertész) zenekar. A faluban az elkövetkező években működött egy „Niagara” nevű együttes. 1946-ban újrakezdődött a bálók rendezése, a szociáldemokrata párt például a Kastélyiskolában szervezett úgynevezett rózsabálokat. Ebből az esztendőből fényképünk van a nyári Falunapokról is. Szintén 1946-ban alakult a községi fúvószenekar, mely az ötvenes években fejezte be működését.

A háborús események, később pedig a kitelepítés Torbágyon is derékba törte a kulturális életet. 1948. február 24-én 24 fővel megalakult a Torbágyi Ifjúsági Fúvószenekar. Első nagyobb bemutatkozásuk a volt torbágyi moziépületben a Török Henrik által betanított és szervezett János vitéz című három felvonásos daljáték volt. 1950-ben a zenekar élére Schajben Mihály budapesti lakos került, a fúvósok sokat játszottak az Iharosban. 1952-től szünetelt a muzsikálás. 1954-ben megalakult a kisparti, a következő évtizedekben pedig a ma is játszó Wéber-zenekar, valamint a nyolcvanas évek végéig működő Mosoly-együttes jelentette Torbágyon, majd Biatorbágyon a fúvószenekari életet. A folytonosság fennmaradt. Az Ifjúsági Fúvószenekar és Füzes Népitáncegyüttes - Hazafias Népfront által is kezdeményezett - 1986-os megalakulásánál Wéber Ferenc is segédkezett.

Színjászóink, - részben a háború előtti évek folytatásaként - az ötvenes évek első felében a biai sportélet támogatásának céljával Szegfű József szervezésében értek el komolyabb eredményeket. A Karikó János Könyvtár mai épületében lévő akkori színpadon került sor a Mézeskalács, és a Bástyasétány '77 című operettek előadására. Torbágyon az ötvenes években egy tanárokkal kibővült színjászókör működött, a Gede-kocsmá udvarán adták elő a Három a kislány című operettet. A Vén cigány című népszínmű már az Öntöde utca sarkán lévő pártházban került színpadra, Nagy Sándor magyartanár vezetésével. A hatvanas években a torbágyi színjászás megújult. Színre került Carlo Goldoni: Két úr szolgálja, és Szendeffi Ferenc irányításával a Mirandolina című mű.

Török Henrik irányításával is gyakran került sor az iskolában színelőadásokra, vagy hangversenyekre, dalestekre. Egy korabeli színlap szerint például 1962. március 24-25-én láthatta a közönség Ecsedi Dezsőné, Baán Pál rendezésében a VII. a. és b. osztályok előadásában, a Török Henrik vezette zeneegyüttes kíséretében a Ludas Matyit, és a Tündérmese aranyalmája című mesejátékot. A színjászás Torbágyon 1963 táján ért véget.

Az ötvenes, hatvanas években a biai iskolában zenei munkaközösség működött. A munkaközösség tanárai Bánáti Gézané (hegedű), Mayer Márta (szolfézs), Ács Lajos (zongora), Varga István (cselló) voltak.

A hatvanas években léptek színre községünkben a beat-zenekarok. Az egyik első közülük a Gede-kocsmában „debütált” „banda” volt, mely később felvette a Lex-Rex, majd a Napsugár nevet. A koncertek helyszíne volt a Torbágyi Ifjúsági Ház és a Viadukt-étterem is. A beat-együttesek közé tartozott még a Train, és a Rockwell. E zenekarok által teremtett hagyományt vitte tovább az új Napsugár-együttes. A „könnyebb” műfajt képviselik emellett: dr. Győri Gábor gyermekorvos, aki a Dr. Jazz Gospel Band klarinétos-vezetője, a Defekt-duó helyben élő tagjai, valamint a négy Bolyki-fivérből álló Bolyki Brothers jazz együttes, mely nemzetközi sikereket tudhat maga mögött.

A községi könyvtári szolgáltatás kezdete a létező leltárkönyv tanúsága szerint 1963-ra datálódik. A torbágyi részen fiókkönyvtár működött. 1981-ben megalakul a klubkönyvtár, mely fő szervezőjévé válik a község közművelődésének. Tanfolyamok, vetélkedők, szakkörök, író-olvasó találkozók, művészek fellépései követik egymást, a klubkönyvtár helyet ad a kórusok és a bábegyüttes próbáinak is. Itt működik az 1959-ben, a korábbi dalárdákból egyesült Férfikórus, 1978-tól pedig a Népdalkör. Ugyanebben az évben alakult a gyermek bábcsoport, mely 1979-ben felvette a Nevenincs nevet. 1985-től az együttes Prosperoként dolgozik tovább. Fontos közművelődési szervezetek voltak még a községben az 1983-ban alakuló Helytörténeti szakkör, és az általános iskolákban működő Bélyeggyűjtő szakkör.

5. Kulturális-szellemi örökségünk

Biatorbágy közművelődésének múltja további kutatásokat igényel, ám az eddigi ismereteinkből is kiderül: rendkívül sokrétű hagyományból gazdálkodhatunk. A szokások, ünnepek, társadalmi csoportok és egyesületek, kultúránk és művelődésünk korábbi „napszamosai” és intézményei mellett örökségünk része a gazdag műemléki környezet, és mindazok a régészeti lelőhelyek, melyek a feltárások és felmérések alapján községünk közigazgatási területén található. Bia és Torbágy számos itt született, vagy itt élő, munkálkodó nevezetes, híres emberrel dicsekedhet.

Főképp közművelődési szempontból említhető a XVI. században verselő Biai Gáspár, a kápolnaépítő Szily József, vagy a vegyész, nyelvtudós akadémikus Szily Kálmán. A Sándor-család birtoka a jobbágyfelszabadítást követően mintagazdaságként működött, itt dolgoztak a legjobb szakemberek. Bia bírása és költője volt Karikó János. Torbágy egyik kántortanítója, Rosenbach János gyűjtötte össze és adta ki németül a faluban énekelt egyházi énekeket.

Bián született Vladár Gábor jogász, akadémikus, igazságügy-miniszter. Testvére, Vladár Anna tanító- és költő volt, verseskötete is megjelent. Parasztköltő volt Péntes Dániel, Békeffy Gábor költőként, újságíróként tevékenykedett. Juhász Gyula elismert történész és akadémikus volt, bátyja Juhász Ferenc pedig világszerte elismert

költőként tavaly ünnepelte hetvenedik születésnapját. Református lelkészünk volt Zugor István, aki a magyar-holland, holland-magyar szótárt készítette. A közelmúltban hunyt el Parancs János költő, műfordító, de nem feledkezhetünk el Hantai Simonról, Szász Lórántról, Steinhauser Teriről, Harczi Józsefről sem. Több kötete jelent meg Nagy Andrea költő-műfordítónak. Biatorbágyhoz kötődik Kovácsházi István, az Operaház énekes szólistája. Községünk lakói a Budapesti Fesztiválzenekar és az Erkel Ferenc Kamarazenekar tagjai: Bolyki András, Bolyki György és Bolyki László. Szintén Biatorbágyon él Bedő Eszter, az Erkel Ferenc Kamarazenekar koncertmestere, valamint a többszörös versenygyőztes Illési Erika hegedűművész, Kálló Eszter csellóművész, Sötét Ágnes orgonaművész, és Köllő Attila, a Mente együttes tagja. Országosan ismertek Andrész János, Puskás Éva, Simon István keramikusok, Jónás Ilona, Beke Mária iparművészek, Chemez Árpád képzőművész. De kulturális örökségünk, jelenünk részei a nem csak helyben, hanem a világon sokfelé ismert közművelődéssel foglalkozó társadalmi szervezeteink is.

Községünkben a civil szervezetek aktivitása, az önkormányzat támogatása és az itt élő neves személyiségek készséges hozzáállása olyan összefogást eredményezett, mely által mely által meg tudjuk őrizni és tovább tudjuk vinni elődeink kulturális hagyatékát. Számosan öregbítették, vagy öregbítik községünk hírnevét ma is a világon és hazánkban. Büszkén mondhatjuk, hogy szinte bármilyen területről van szó, kulturális-szellemi örökségünk révén, szakembereink munkássága nyomán biatorbágyinak lenni, ma jó ajánlólevél.

III. Közművelődésünk jelenlegi helyzete - helyzetértékelés

1. Klubkönyvtár - Karikó János Könyvtár

A nyilvántartási adatok szerint a biai könyvtár először a tanítói lakás melléképületében létesült egy néhány négyzetméteres szobában, később pedig a valamikori római katolikus iskola, majd pártház épületében. Az első kisebb mértékű tatarozásra 1975-ben került sor, amikor a nyolcezer darabos állomány már ötven négyzetméteren nyert elhelyezést. 1977. január elsejétől főállású könyvtárost alkalmaztak, az intézmény színpadként is használt olvasóteremmel bővült, megindult a raktári katalógus építése, folyóirat-olvasási lehetőséggel bővült a szolgáltatás. Ekkortól vállalta a könyvtár más közművelődési tevékenységek ellátását is. A nyelvi- és közhasznú tanfolyamok mellett gyakran fordultak meg itt színészek zenés, vagy prózai előadó esteken, de megindultak a gyermekeknek tartott könyvtári órák, zenehallgatás, valamint a szakkörök. A 1981-ben jött létre a Klubkönyvtár két főállású dolgozóval. Az évtized során tovább bővült az intézmény, ugyanis a Férfikórus átadta az általa használt nagytermet, és a kisterembe költözött.

A rendszerváltást követően részben önállósodtak a kulturális csoportok. Biatorbágy Nagyközség Képviselő-testülete 1990-1991-ben önálló közművelődési intézmény létrehozását indította el. A klubkönyvtári tevékenység, egyben a könyvtár szervezeti önállósága 1992. május 1-én szűnt meg. Biatorbágy Nagyközség Képviselő-testületének 1992. április 23-án

született döntése értelmében a könyvtár szervezetenként ekkor egyesült a felavatott Faluházzal. Ebben az évben a biai épületben a kölcsönzési tér a belső színpad lebontásával és egyéb felújításokkal 25 négyzetméterrel tovább növekedett, ekkor érte el a mai állapotot. 1992. szeptember 20-án ünnepség és kiállítás keretében a könyvtár felveszi a Karikó János nevet.

A torbágyi korábbi Ifjúsági Ház és fiókkönyvtár Fő utcai épülete már 1991-1992-ben meglehetősen rossz állapotban volt. Az ingatlan az elkövetkező években egyre alkalmatlanabbá vált a könyvtári feladatok ellátására. A fiókkönyvtár 74 négyzetméteren működött, részmunkaidős könyvtárossal hetente két napot tartott nyitva, négy-négy órában. A fiókkönyvtárat 60-70 százalékban 14 éven aluli gyermekek használták. Az utolsó időszakban számottevően már nem gyarapodott a könyvállomány, a látogatók és kölcsönzések száma folyamatosan csökkent. 1993-ban még 68 ezer forintos ráfordítással 195 új kötet került a fiókkönyvtárba, 10 416 darab volt a leltárba vett könyvek száma. Az ebben az évben beiratkozottak száma is 243 fő volt, a kölcsönzések száma 1500, a kölcsönzött kötetek száma pedig 6986 darab. 1995-ben, a fiókkönyvtár utolsó évében viszont már csak 11 volt az újonnan beszerzett kötetek száma (10 281 darab a leltárba vett kötetek száma), 169 fő iratkozott be, 392 alkalommal kölcsönöztek 1302 kötetet.

A Képviselő-testület 1996. február 15-i ülésén döntött úgy, hogy a fiókkönyvtárat bezárja. A 10 281 kötet részbeni selejtezése, a többletpéldányok átszállítása a Szabadság utcai épületbe és az iskolai könyvtárakba már megtörtént. A fiókkönyvtárból származó köteteket a tavalyi leltározás során vette véglegesen állományába a Karikó János Könyvtár.

A Karikó János Könyvtár jelenlegi alapterülete 169 négyzetméter. 1990-ben 17 788 kötetet számlált a biai központban lévő könyvállomány, és főként egy, a nyolcvanas években nyert pályázati pénznek köszönhetően 488 hanglemez is beleltározásra került. A látogatók száma 10 215, a kölcsönzők száma 5147, a kölcsönzött kötetek száma pedig 19 657 volt. 1990 óta mostanáig az évente beiratkozott olvasók száma kisebb-nagyobb eltérésekkel, de lényegében ugyanannyi maradt, 770 és 740 fő között váltakozott. A biai olvasók számán a torbágyi fiókkönyvtár időközbeni bezárása sem változtatott érdemben, aminek sokféle oka lehet. Figyelemreméltó, hogy a központi könyvtár olvasói között az évtized során mintegy 90-100 fővel csökkent a 14 év alatti gyermekek száma, míg a 14 éven felüliek száma növekedett. Ebben minden bizonnyal szerepet játszik az iskolai könyvtárak bővítése, de az is, hogy az újabb generációk életében már kisebb szerepet tölt be a könyv.

A látogatók száma 1990-től 1998-ig majd felére, 4351 főre esett vissza. A viszonylag fokozatos csökkenés mellett 1995-ben jelentősebb emelkedés volt tapasztalható. A kölcsönzések száma kisebb-nagyobb hullámzások mellett tavalyelőtt mintegy 800-900-zal volt kevesebb, mint 1990-ben (5147 helyett 4265). A kölcsönzött kötetek száma szintén 1995-ben érte el a csúcspontot, akkor 22 110 darab volt. Viszont ez az adat is tendenciájában csökken, tavalyelőtt például 15 987 kötetet kölcsönöztek, míg tavaly már csak 12 604 darabot. A leltárban lévő könyvállomány 1990-1998 között a szükséges selejtezések mellett közel négyezer kötettel gyarapodott, ez a szám 17 788 darabról 21 065 darabra emelkedett.

A látogatók 1990-ben 37-féle, 1996-ban 20-féle, 1999-ben pedig 28-féle újság, folyóirat közül válogathattak. A Faluház 1998-as költségvetésében a könyvtár fejezetnél mintegy 3 millió forint szerepelt. Az új könyvek beszerzésére fordított összeg 1993-ban 147 ezer forint, 1996-ban 600 ezer forint, 1997-ben 453 ezer forint, 1998-ban 645 ezer forint volt. Ezekből az összegekből 1993-ban 448 darab új könyvet vásároltak, 1997-ben 483 darabot, 1998-ban pedig 536 darabot. A könyvtári szakfeladatot a községben a nyolcvanas években két főállású, majd egy főállású, 2 részfoglalkozású, később 1 főállású, 1 részfoglalkozású, ma pedig újra két főállású személy látja el.

A megfelelő vízellátás, a mellékhelyiségek hiánya már a klubkönyvtár idejében is folyamatosan gondokat okozott. Átmeneti megoldásként épültek meg a nyolcvanas években a könyvtár udvarán a ma már rossz állapotban lévő, tárolóként használt kiszolgáló helyiségek. A kilencvenes évek első felében a biai könyvtárépület sorsa a római katolikus egyházközség kárpótlási igénye miatt, illetve annak elbírálása alatt függőben volt, ami hátráltatta a szükséges fejlesztéseket. A vizesblokk megépítésével kapcsolatos engedélyezési, kivitelezési terv kidolgozásával 1998. június 18-i ülésén bízta meg Biatorbágy Nagyközség Képviselő-testülete a Konstruma Kft.-t. A tervet az 1998. augusztus 27-én született, a művelődési intézmények további fejlesztéséről szóló ajánlással együtt fogadták el.

Időközben végbement a szakhatósági engedélyeztetés, az új képviselő-testület 1999. január 28-án ismételten állást foglalt a beruházás szükségessége mellett. Április 29-én bízták meg a Sélert Kft.-t a kivitelezéssel. A vizesblokk tavaly nyár közepére készült el, amit ősszel a volt bejárati ajtó rendbehozatala, és egy beépített szekrény megépítése követett. Elindult a könyvtári szolgáltatás számítógépesítése is. A Faluház 1998 végén vásárolta meg a katalógus-építésre alkalmas Szirén programot, a leltározáskor pedig a könyvek azonosításra alkalmas vonalkódot kaptak. Szintén 1998-ban kezdődött el a helytörténeti irat- és könyvgyűjtemény kialakítása, mely a kezdeti lépéseknél tart.

2. Faluház - közművelődési központ - nagyterem

A művelődési ház szerepét Biatorbágyon kezdetben a Klubkönyvtár látta el. Már akkoriban újra és újra felmerült egy önálló közművelődési intézmény létrehozásának szükségessége. Ezt az igényt jelezte többek között az is, hogy a korábbi II. számú Általános Iskola (Kastélyiskola) 1982-1989 közötti felújítását megtervező Pest Megyei Tanácsi Tervező Vállalat eredetileg a jelenlegi tornatermet és a mezőgazdasági termelősövetkezet által használt kastélyszárnyat - egy jövőendő közművelődési központ részeként, amiből semmi sem valósult meg, - egy többcélú közösségi teremnek, és községi könyvtárnak szánta.

Az 1990-ben megválasztott új önkormányzat és képviselő-testület elsődleges feladatának tekintette az új kulturális intézmény létrehozását. Erre az iskolai felújítás végeztével felszabaduló volt vasútállomás épületében nyílt lehetőség. 1991 elején született meg a határozat a felújítás terveinek elkészíttetésére.

Júniusban döntött arról a képviselő-testület, hogy a felújítás, és egyben az új intézmény átadásának végső határideje a település fennállásának 800 éves ünnepségsorozata legyen. Az engedélyezési tervet 1991. július 18-án, a kiviteli tervet augusztus 12-én fogadta el a képviselő-testület. Nyár végétől a szükséges költségvetési fedezet is rendelkezésre állt, a kivitelező kiválasztásával megkezdődhetett az építkezés.

A jövőbeni Faluházat már eleve úgy tervezték, hogy az később egy 250 főt befogadó nagyteremmel is bővíthető legyen. A presszót, melegítőkonyhát, kondicionáló termet, étkezőt, 3 klubtermet, 2 irodát és 1 nagyobb előadót és 2 aulát is tartalmazó, megfelelő felszereltségű épület földszinti közlekedő részén a későbbi átjárás lehetőségét is megteremtették. A felújítással párhuzamosan a képviselő-testület 1992. februárjában elfogadta a belsőépítészeti, valamint a kertészeti terveket is. A Faluház 1992. május elsejei megnyitásáig pedig április hónapban döntöttek az új intézmény és a könyvtár szervezeti összevonásáról, a presszó és a kondicionáló terem bérbeadásáról, valamint Novák Irén személyében népművelő-igazgató alkalmazásáról.

Az 1992-es esztendő más szempontból is fordulópontot jelentett Biatorbágy közművelődésében. A település első írásos említésének 800. évfordulójára - még a képviselő-testület által - szervezett 35 rendezvényből álló programsorozat kezdeményezéseket indított útjára, hagyományt teremtett, magasabb szintre emelte a falubeli kulturális életet. A működését megkezdő Faluház alapító okiratában kezdetben négy szakfeladat szerepelt. Az intézmény a művelődési és könyvtári tevékenysége mellett befogadta a később Pászti Miklós Művészeti Iskolává bővülő zeneiskolát. 1999-ig a házi szociális gondozói hálózat is a Faluházhoz tartozott, egy ideig pedig a Táncsics utcai szociális foglalkoztató, a mai Összefogás Ipari Kiszövetkezet is.

A működéshez minden szükséges feltétellel rendelkező ház hamar benépesült. Az alapítás évére az épület „belakása”, a helyi tájékozódás, az igények felmérése volt jellemző. Kiscsoportos művelődési formák (klubok, szakkörök, tanfolyamok) meghonosításával indult a programszervezés. A működés kezdeti pillanatától kezdve jelen voltak a kiállítások, és az 1992-1993-as években öt társadalmi szervezet is „része volt” az intézménynek. Komoly feladatot adott az indulás során a helyi közösségek feltérképezése, a személyes kapcsolatrendszer kiépítése.

A Faluház életének első „ciklusa” az 1992-1994 közötti időszak volt. A két legfontosabb és legérhetőbb korosztály megszervezésében komoly sikereket jelentettek ezek az évek. Létrejött a nyugdíjas klub, a gyermek játszóház. Már 1991-ben elindultak – és 1997-ig tartottak - az Iharos-völgyben a nyári zenei-képzőművészeti és bábos gyermektáborok. Az 1993-as évről szóló intézményi beszámoló szerint erre az esztendőre is a tevékenység szempontjából bizonyos mértékig a „kísérletezés” volt a jellemző, hiszen „a közművelődési formáknak még nem alakultak ki azok a részterületei, melyek biztosan találkoznak a közönség igényeivel, érdeklődésével”.

Az intézményben 1993-ban sokrétű tevékenység folyik. A házat ebben az évben egy főállású népművelő-igazgató vezeti tiszteletdíjas klub- és karvezetőkkel. A technikai személyzet 1 gazdasági ügyintézőből, egy gondnokból, 1 karbantartóból, valamint 1 főállású, és 2 részfoglalkozású takarítóból áll. 1994-re is főként a kiscsoportos művelődés (szakkörök, klubok, tanfolyamok, művészeti együttesek működése) a jellemző. Az önálló rendezvények között több a civil szervezetek által kezdeményezett program. Továbbra is egy főállású népművelő dolgozik (később kiegészítő munkatársat kap), némileg csökkent a technikai személyzet.

Ebben az időszakban és 1995-ben „élte át” a Faluház mindmáig legmélyebb krízisét, szinte pusztán a befogadó szerepre korlátozódott több ok miatt is tevékenysége. A civil egyesületek lassan belakták a házat, és a kisebb, Faluház által szervezett rendezvényeken az intézmény az ő részvételükre, segítségükre is támaszkodhatott.

1996-ban újabb nagyobb „lökést” adott Biatorbágy közművelődési életének az ekkor megrendezett millicentenáriumi rendezvénysorozat, és az újraélesztett Biatorbágyi Napok programjai. 1996. májusától ideiglenesen, 1997. májusától pedig öt esztendő kinevezéssel új igazgatója van az intézménynek. A korábban „egyszemélyes” házat 3-4 fős munkacsoport működteti. A bevált formák átvételén túl előadásokkal, kulturális programokkal bővült a kínálat. Több a tanfolyam, több civil szervezet tart állandó összejöveteleket az intézményben, sokszor száz százalékos az épület kihasználtsága. Új kezdeményezések épültek be a falu közművelődési életébe, jelentős előrelépés tapasztalható az ünnepek kultúrájának gondozása, ápolása terén. Bővült a ház technikai felszereltsége. A személyi feltételek is javultak, ma két részmunkaidős népművelő, egy részmunkaidős dekoratőr és egy főállású népművelő végzi a szakmai feladatokat. A technikai személyzet: egy fő gondnok, két részmunkaidős takarító, és egy részmunkaidős gazdasági ügyintéző. A Faluház 1996 ősze óta részben önálló gazdasági jogkörű intézményként működik.

Az utóbbi négy évről elmondható, hogy belső szerkezetében lassú, de külső megjelenésében látványos elmozdulás történt egy mozgalmasabb, kezdeményezőbb művelődési ház kialakítása felé. A hagyományossá vált program-szerkezet, a szinte már állandónak tekinthető, egész esztendőt átfogó éves rendezvény-naptár kialakulásával, az egyeztetés fórumaival megteremtődtek egy sokrétű, szervezett, és fejlett helyi közművelődés alapjai.

A továbblépéshez szükséges infrastrukturális feltételek megteremtése – főként a közművelődési központ, nagyterem felépítése – terén is már számos előkészületen túl van az önkormányzat. Az 1992-es terv megvalósítása a község közművesítésének előtérbe kerülése miatt későbbre halasztódott. 1997-1998-ban Biatorbágy Nagyközség Képviselő-testülete ajánlást fogalmazott meg a jövőbeni közművelődési központtal kapcsolatban, amelyben a többcélú nagyterem túl egy új központi könyvtár kialakítása is szerepel. Az ajánlást több ponton az 1998. októberében munkáját megkezdő jelenlegi képviselő-testület is megerősítette 1999. januárjában. Tavaly tavasszal került sor a nagyteremmel kapcsolatos országos tervpályázat kiírására. Az első helyezést

nyert tervező páros négy változatban készítette el a jövőre épület vázlattervét. A legutolsó változatot 1999. december 16-i ülésén fogadta el a képviselő-testület.

3. Zeneiskola – Pászti Miklós Művészeti Iskola

A biai általános iskola zenei munkacsoportjának (lásd: 6. oldal) 30-40 esztendővel ezelőtti működése után egy időre megszűnt a szervezett zeneoktatás községünkben. A torbágyi általános iskola vezetésének többszöri sikertelen próbálkozása után 1990 táján került újra napirendre a kérdés. 1991-ben Bolyki Eszter későbbi igazgatónő, - aki korábban Zsámbékon is tanított, akkoriban pedig az érdi zeneiskola tagozatvezető tanáraként dolgozott, - nyújtotta be a képzés elindításával kapcsolatos javaslatait a képviselő-testületnek. A képviselő-testület 1992. január 23-án határozott az önálló biatorbágyi zeneiskola létrehozásáról. A Pászti Miklósról elnevezett intézmény 1992 őszétől a Faluházban működik. Az első tanévben már a tervezett hatvanhoz képest 120 tanuló vett részt a képzésben. 1995-ben a zeneiskola alapfokú művészeti iskolává bővül.

A legutolsó intézményi beszámoló szerint, tehát az 1998/1999-es tanévben az intézményben – közel háromszáz tanulóval – négy tanszak működött. A zenei tanszak létszáma megközelítette a 200 főt. A művészeti tanszakok - képző és iparművészeti tanszak, tánc tanszak, báb tanszak – létszáma változó. Az intézményben 1998/1999-ben négy főállású, öt mellékállású, hét részmunkaidős pedagógus dolgozott, ketten pedig megbízási szerződés alapján végezték munkájukat.

A Pászti Miklós Alapítvány segítségével a művészeti iskola a hat év alatti gyermekek képzésében is részt vesz, az óvodában dalos-játék csoportokat működtetnek. Az általános iskolában a gyógypedagógiai terápiai munkában is részt vesznek. A Pászti Miklós Művészeti Iskola tanárainak, tanulóinak számos közművelődési rendezvényt – kiállításokat, hangversenyeket, bemutató előadásokat – köszönhet a település. Az intézményben végzett növendékek tevékenysége gazdagítja kulturális életünket, többen közülük a művészi pályát is hivatásuknak választották.

IV. Fő feladatok meghatározása

1.

A HELYI TÁRSADALOM MÚLTJA, HAGYOMÁNYŐRZÉS. Biatorbágy közművelődésének múltja és jelene egy folyamatosan fejlődő, kialakult formákkal is rendelkező, mozgalmas kulturális, művelődési életet mutat. A jelent nagyban segítheti a hagyományok, az elődök munkájának megismerése. A helyi identitástudat erősítéséhez elengedhetetlen a meglévő helytörténeti anyag, tudás bővítése, bemutatása. A Biatorbágyon élő, együttformálódó

nemzetiségi, vallási, társadalmi csoportokhoz kötődő kultúrák írásos és tárgyi emlékeinek kutatása, kiállítása. Biatorbágy Nagyközség Képviselő-testületének elő kell segítenie, hogy a közösségeken, oktatási, művelődési lehetőségeken keresztül a múlt újra a jelen részévé váljon.

2.

HELYI ÉRTÉKEK. A képviselő-testület szakintézményén, beruházásain keresztül elsősorban a megfelelő szakembereket és a színteret biztosítja a civil kezdeményezésekre épülő kulturális tevékenységek számára. Rendezvények, aktuális programok, szakkörök, klubok szervezésével igyekszik minél teljesebbé tenni a helyi közművelődési életet. Teret, fórumot ad a helyi értékek bemutatásának. Feladatának tekinti a helyi alkotók rendszeres bemutatkozásának segítségét, a kiemelkedő személyiségek munkásságának megismertetését, a Biatorbágyon élő tehetségek felkarolását, támogatását.

3.

KÖZÖSSÉGTEREMTÉS. A képviselő-testület pályázatokon, együttműködési megállapodásokon keresztül évente költségvetési támogatást nyújt a helyi társadalmi szervezetek, alapítványok tevékenységéhez. A Faluház az önszerveződő közösségeket a helyszín biztosításán túl működésük koordinálásával, programjaik összehangolásával, szakmai pályázati információk továbbításával segíti, támogatja, erősíti a közösségteremtő kezdeményezéseket.

4.

ÜNNEPEK. Fontos közösségteremtő tényező az ünnep. Feladat az ünnepek kultúrájának gondozása, fejlesztése, az együtt ünneplés alkalmainak megteremtése. Állami, egyházi, közösségi, kulturális ünnepeink színvonalas megtartása a település minél szélesebb körének bevonásával.

5.

KIKAPCSOLÓDÁS. Feladat a kultúrált kikapcsolódás, a rekreáció lehetőségeinek igény szerinti biztosítása. Programok szervezése a lakosság minél szélesebb rétege számára. Különös tekintettel a gyerekek, fiatalok igényes szórakoztatására. Álértékekkel tüzdelte világunkban rendkívül fontos számukra is a közművelődés eszközeivel a valódi értékek megmutatása.

6.

KÖZSÉGI SZINTŰ RENDEZVÉNYEK. A képviselő-testület többféle módon és eszközzel is segíti a kiemelt, több éves hagyománnyal rendelkező helyi rendezvények minél színvonalasabb fenntartását, létrehozását.

7.

ÖNKÉPZÉS. Modern információs bázis megteremtésével, könyvtárfejlesztéssel, tanfolyamok, más képzési formák biztosításával a képviselő-testület támogatja Biatorbágy lakosságának iskolarendszeren kívüli művelődési, önképzési igényeit. Ugyanígy elősegíti a helyi nyilvánosság, a társadalmi kommunikáció erősödését is. Mindez segíti az életminőség javítását.

8.

KÜLKAPCSOLATOK. A képviselő-testület kiemelt jelentőséget tulajdonít azon földrajzi okokra, vagy történelmi múltra alapuló külkapcsolatok erősítésének, melyek a helyi kulturális életet is gazdagítják. Biatorbágy a környező kistérség, a Zsámbéki-medence egyik közművelődési centrumává válhat. Fontos a Herbrechtingennel kötött testvérvárosi kapcsolat további fejlesztése, ápolása. Ugyanígy a székelyföldi Gyergyóremetével a testvérkapcsolat kialakítása. A már meglévő egyéb külkapcsolatok gondozása és bővítése is segítheti helyi kultúránkat.

V. A feladatellátás szervezeti keretei

1. Biatorbágy Nagyközség Képviselő-testülete már a közművelődési intézmény létrehozásakor megfogalmazott távlati elképzelések, az 1998-ban elfogadott ajánlások, az időközben született határozatok és tanulmányterv figyelembevételével elengedhetetlennek tartja a Faluház közművelődési központtá alakítását. Ennek érdekében első ütemben a Faluház mellett egy 500 fő befogadására alkalmas, mintegy 1200 négyzetméter alapterületű többfunkciós nagytermet hoz létre.

E beruházás új távlatokat nyithat mind Biatorbágy, mind a környező települések kulturális, közösségi életében. A nagyterem kiválóan alkalmas lesz koncertek, színházi előadások, egyéb kulturális rendezvények befogadására, emellett mobil kialakítása révén bálók, ünnepélyek, esküvők, konferenciák, és bizonyos sportrendezvények megtartására is. A kibővült intézmény szakmai és technikai személyzetét az igényeknek megfelelően növeli. Az ideiglenesen a Faluházban működő Pászti Miklós Művészeti Iskolát kiköltözteti az intézményből, amint annak végső elhelyezése megoldhatóvá válik. Ha arra igény mutatkozik, a Faluház padlásterét is beépíti, felújítja.

2. A közösségi tér biztosítása, a rendezvényszervezés, szakkörök, klubok működtetése, valamint a községi ünnepek bonyolítása mellett Biatorbágy Nagyközség Képviselő-testülete szakintézményén, a Faluházon keresztül további lépéseket és erőfeszítéseket tesz a közművelődési lehetőségek teljesebb körűvé tétele érdekében. Ezért:

- a) Kezdeményezi további művelődési közösségek létrejöttét, illetve alkalmakat teremt a közművelődési szempontból legnehezebben elérhető korosztályok (középkorúak, ifjúság) bevonására.
- b) Fokozottabban bekapcsolja a Faluház működésébe a társintézményeket. Így az általános iskolát, művészeti iskolát, a jövődi középiskolát, és a családsegítő szolgálatot. Erősíti és rendszeresíti a kapcsolatot a helyben működő egyházakkal is.
- c) A helyieken túl regionális művelődési alkalmakat szervez, ilyen kezdeményezéseket támogat. Erősíti a regionális gondolkodást, a kistérség egyik meghatározó kulturális központjának kialakítására törekszik.
- d) A helyi társadalmi szervezetek rendezvényeinek, és más kezdeményezések segítségével, koordinálásán, felkarolásán túl saját rendezvényekkel, meghívott előadókkal színesíti, a nagyterem nyújtotta lehetőségek kihasználásával tágítja a művelődés alkalmait.
- e) Megvizsgálja az iskolán kívüli képzés bővítésének lehetőségét, a könyvtár információs bázisát is bevonva további tanfolyamokat, előadás-sorozatokat indít.

3. A közművelődési központ végső kialakításakor, a többfunkciós nagyterem folytatásaként épül meg Biatorbágy új központi közgyűjteménye és könyvtára. Ez a beruházás csak hosszabb távlatban, a település fejlődése nyújtotta lehetőségektől függően valósítható meg. Létrejöttéig viszont elengedhetetlen feladat a Karikó János Könyvtár jelenlegi épületének karbantartási, felújítási, - szükség szerinti - bővítési munkálatainak elvégzése.

4. A kor követelményeinek megfelelően szükséges fejleszteni a könyvtári szolgáltatásokat. Az új könyvtár jól elhatárolható gyermek és felnőtt részlegével, különböző egyéni önképzésére alkalmas helyiségeivel, klubszobáival a modern helyi művelődés egyik alapja lehet.

a) Első lépésben be kell fejezni a könyvvállomány teljes körű, számítógépes programon is futó katalógizálását. A meglévő hangzó anyagot is hozzáférhetővé kell tenni az érdeklődők számára. Hosszabb távon megfelelő audio-vizuális gyűjtemény kialakítása is szükséges.

b) A könyvtár új épületbe helyezésével különösen alkalmassá válhat a korszerű igényeknek megfelelő információs bázis kialakítására. Ezt a szolgáltatást azonban részben előbb is ki lehet építeni. Az Internet, e-mail (elektronikus postafiók) hozzáférhetőség szabályozott használatával az intézménybe látogatók számos szolgáltatást vehetnek igénybe. A Karikó János Könyvtár új szolgáltatásaira építve egyfajta rugalmas, a polgárok napi ügyeit is praktikusán segítő „tudás-központtá” válhat, ami összekapcsolható a Faluház önképzést, és a civil szervezeteket támogató szolgáltatásaival, programjaival.

c) Napjaink problémája, hogy a könyv, az olvasás egyre kevésbé része mindennapi életünknek. A meglévő könyvvállomány folyamatos népszerűsítése,

bemutatása fontos feladat. Közelebb kell vinni polgárainkhoz, a különféle korosztályokhoz az írott kultúra semmi mással nem helyettesíthető értékeit. Segíthetnek ebben a már felsorolt új szolgáltatások, ám a lakosság bevonására, a könyvtár-látogatók, kölcsönzők számának növelésére más programok rendszeresítése, bővítése is elképzelhető. Folytatni kell a könyvtárhasználati vetélkedőket, még nagyobb súlyt kell fektetni a könyvtár és az iskolai oktatás összekapcsolására. Egy egységes közművelődési központ több lehetőséget teremt a könyv, és a hozzá fűződő közösségi alkalmak összekapcsolására.

d) A Karikó János Könyvtár jelenleg is nemzetiségi gyűjtőkörrel bír, az ehhez tartozó könyvállomány bővítése, a nemzetiségi rendezvényekkel és szervezetekkel való összekapcsolása szintén feladat. A Karikó János Könyvtár német nyelvű könyvállományának bővítése mellett az általános iskolai német nyelvű könyvtár bővítése is feladat.

e) A Karikó János Könyvtárban megkezdődött egy írásos helytörténeti, helyismereti gyűjtemény alapjainak lerakása. E területen meg kell határozni a pontos gyűjtőkört, a fejlesztés irányait. A gyűjteményre egy sokoldalú szolgáltatás építhető. A „helyi levéltár” tartalmazhatná a helytörténeti tárgyu interjúkat, azok esetleges audio-vizuális anyagát is. Kialakítható egy fotógyűjtemény, emellett a könyvtár állandó feladatává válhat a jelen folyamatos dokumentálása is, (újságcikkek, publikációk, tévé- és videofelvételek gyűjtése), mely később a helytörténet részévé válik majd.

5. A meglévő tervek alapján a Fő utcai volt könyvtár-épületben és az új központi könyvtár felépülte után a Szabadság u. 3. sz. alatt Biatorbágy Nagyközség Képviselő-testülete támogatja társadalmi szervezetek otthonául szolgáló Közösségi Házak létrehozását. A Fő utcai épület felújításának tervei már elkészültek. A Közösségi Házak szervezetileg a jövőben is a Faluházhoz tartoznak majd.

6. Az írásos, audio-vizuális dokumentáción túl Biatorbágy Nagyközség Képviselő-testülete a meglévő tárgyi emlékekre alapozva tervezi egy állandó helytörténeti kiállítás létrehozását is. A gyűjtemény a jövőbeni Fő utcai Közösségi Házban nyerhetne időleges elhelyezést. A végső cél viszont egy Falumúzeum létrehozása, mely kiállításain keresztül keresztmetszetet nyújthat az egykor különálló két község nemzetiségi, vallási és társadalmi csoportjainak múltjából. A Falumúzeumnak meg kell felelni minden, a működésével kapcsolatos szakmai követelménynek.

7. Szintén a művelődés, a képzés és a tartalmas szórakozás színtere lehet az Iharos-völgy, ahol újra kell indítani a korábbi nyári gyermektáborokat. Megfelelő kiszolgáló létesítmények mellett a terület más képzési formák, így például szabadterei népfőiskolák, vagy erdei iskolák színhelyévé is válhat. Az Iharosi-sporttelep pedig évente meghatározott módon több községi szintű, önkormányzati és más kulturális rendezvénynek ad helyet.

VI. Közművelődési rendezvényeink

Biatorbágy kulturális életének jelenlegi felépítése jórészt az utóbbi tíz esztendőben alakult ki. Állandó községi és nemzeti ünnepeink mellett több nagyobb esemény, seregszemle is évente rendszeresen megrendezésre kerül. A programok sorából ma már elkülöníthetők az úgynevezett községi szintű közművelődési rendezvények, melyek közös ismertetőjegyei:

- a lakosság számottevő rétegét érintik, sok embert mozgatnak meg,
- több esztendő hágyománnyal bírnak,
- állandó szereplői a község kulturális életének.

1. Községi ünnepek, nemzeti, községi ünnepek

- Március 15., május 1., augusztus 20., október 23.
- húsvét, pünkösd, karácsony
- Július 2., (torbágyi kisbúcsú), július 26. (biai búcsú), szeptember 12. (torbágyi nagybúcsú), október 31. (Reformáció Napja)

2. Kulturális események, seregszemlék

- Magyar Kultúra Napjához kapcsolódó programok
- Svábbál
- Költészet Napja
- Pászti Miklós Napok
- Majális
- Gyermekbábos találkozó
- Gyermeknap
- Biatorbágyi Napok rendezvényei
- Nemzetiségi hét programjai
- Őszi fúvószenekari találkozó
- ZeneVilágnapja (október 1.)
- Népzenei találkozó
- Kórustalálkozók
- Kamarazenekari koncertek
- Szent Vendel túra
- Márton napi lámpás felvonulás
- Hagyományos karácsonyi rendezvények, vásár
- Karácsonyi kóruskoncert

3. Biatorbágy Nagyközség Képviselő-testülete és a Faluház minden év augusztus 20-án a település központjában egész napos községi ünnepséget, kulturális, szórakoztató programokat szervez.

VII. A közművelődés finanszírozása, a kapcsolattartás formái, a feladatok végrehajtásában együttműködő partnerek,

Biatorbágy közösségi művelődése váljon fontossá minden közösségért felelős biatorbágyi polgár számára. A feladatok végrehajtásában részt vehet mindenki, alakíthatja, gazdagíthatja helyi kultúránkat.

1. Az önkormányzat és a Faluház legfontosabb közművelődési partnerei a civil szervezetek.

a) Működésüket egyrészt szakemberek, színtér, technikai eszközök biztosításával segíti intézményén keresztül az önkormányzat. A Faluház évente többször felvállalja a társadalmi szervezetek saját programjainak egyeztetését. Az intézményben jelenleg is elérhetők az aktuális pályázati információk, a sikeres felkészüléshez szakmai segítség igényelhető. Ennek továbbfejlesztett változata lehet, a könyvtár jövőbeni információs hálózatára kapcsolódva egy úgynevezett „civil központ” kialakítása, mely sokoldalú szolgáltatással segíti majd a társadalmi szervezetek tevékenységét. Meg kell vizsgálni annak lehetőségét is, hogy az önkormányzat miként segíthetné a szervezeteket, egyéni alkotókat a szponzori támogatások felkutatásában és elnyerésében.

b) Biatorbágy Nagyközség Képviselő-testülete jelenleg főként a Közművelődési Bizottságon keresztül tart kapcsolatot a civil szervezetekkel. A Bizottság legalább két évente egyszer, vagy szükség szerint többször közös fórumon találkozik a község egyesületeinek, alapítványainak képviselőivel. Az önkormányzat és intézménye munkáját tanácsadó, véleményező javaslattevő jogkörén keresztül segíti a kulturális szervezeteket tömörítő Közművelődési Tanács, mellyel folyamatos munkakapcsolatot tart fenn a Közművelődési Bizottság.

c) Biatorbágy Nagyközség Képviselő-testülete évente a költségvetési rendeletben meghatározott keretösszeg erejéig támogatja a társadalmi szervezetek munkáját és a faluközösségért végzett tevékenységet. A költségvetési támogatásnak több formája lehetséges. Egyrészt a Faluházban működő, önálló jogi személyiséggel nem rendelkező egészben, vagy részben közművelődési célú társadalmi szervezetek részére a Képviselő-testület az intézmény költségvetésén keresztül nyújt működéshez felhasználható támogatást. Másrészt a Képviselő-testület együttműködési megállapodás alapján támogatja társadalmi szervezetek, alapítványok működését. Harmadrészt a Képviselő-testület pályázat útján támogatja a társadalmi szervezetek, alapítványok programjait, faluközösségért végzett

tevékenységüket, az általuk szervezett községi szintű közművelődési és más rendezvényeket.

d) Biatorbágy Nagyközség Képviselő-testülete az augusztus 20-i községi ünnepségen, és más községi rendezvényeken a bevételhez jutás lehetőségét is biztosítja az arra vállalkozó, vagy felkért társadalmi szervezetek számára.

e) Biatorbágy Nagyközség Képviselő-testülete közművelődési rendeletében rögzíti a helyi közművelődés finanszírozási rendszerét. Ennek keretében meghatározza a részben vagy egészben térítendő rendezvények körét.

2. A közművelődési feladatok végrehajtásában az önkormányzat oktatási, egészségügyi, szociális intézményei is együttműködő partnerek. Az ünnepek kultúrájának gondozásában, rendezvények szervezésénél az egyházakkal is együttműködik a közművelődési intézmény. A közművelődési munka végrehajtásában segítséget adnak a helyi hírközlő eszközök, a nyilvánosság egyik eszközeként.

3. A közművelődési munka szakmai, részben pedig anyagi hátterének biztosításához elengedhetetlen a megyei, országos szakmai szervekkel való kapcsolattartás. Együttműködő partnerek: Pest Megyei Közművelődési Információs Központ, Pest Megyei Könyvtár, Népművelők Egyesülete Pest Megyei Szervezete, Pest megyei Népművészeti Egyesület, Magyar Művelődési Intézet, Országos Széchenyi Könyvtár, Nemzeti Kulturális Alapprogram, Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, Ifjúsági és Sport Minisztérium, megyei és országos sajtó, rádió, televízió, stb... Valamint személyes kapcsolatok révén egyéb művelődési házak és más közművelődési fórumok.

VIII. Közművelődési tevékenység elismerése

A közösségi művelődés fontos eleme a települési önkormányzat visszajelzése, a kiemelkedő munka megbecsülése. Biatorbágy Nagyközség Képviselő-testülete a községi kitüntető címek felülvizsgálatakor, a szakmai kitüntetések sorában közművelődési díjat alapít, amit a község neves személyiségéről, Dévay Gyula rektorról, karvezetőről és zenekar-alapítóról nevez el. A díj két évente egyszer adható át egy fő számára a kiemelkedő közművelődési, közösség-szervező, közgyűjteményi, helytörténeti munka elismeréseként. A díjat közvetlenül augusztus 20.-a előtt, a Népművelők Napján adja át a díjazottnak a Képviselő-testület. A díjjal kapcsolatos eljárást rendeleti úton szabályozza a képviselő-testület.

IX. Zárszó, összegzés

Biatorbágy dinamikusan fejlődő gazdasági és kulturális élettel lép át a XXI. századba. A koncepcióban vázolt helyzetkép, a tervezett és kilátásba helyezett feladatok, fejlesztések, a bővülő intézményrendszer mind azt szolgálja, hogy egy értékekben, kezdeményezésekben gazdagabb, magasabb szintű

közművelődési élet alakuljon ki az elkövetkező években, évtizedekben községünkben. Egy olyan közművelődési élet, mely több korosztályt fog át, több közösséget éltet és hív életre, a múlt és a jelen értékeinek megőrzésén alapul, és a jövő nemzedékeinek dolgozik. Minden alapunk és reményünk meglehet arra, hogy a főváros vonzáskörzetében olyan önálló, értékőrző, értékközvetítő és értékteremtő művelődési bázist sikerül kialakítanunk, mely a község határain túlmutató, maradandó eszmei értéket hoz létre, és a környező térség kulturális életének is egyik mozgatórugójává válhat.